

Stockholms
universitet

BESLUT
2022-02-03

Dnr SU FV-3955-21
Ert dnr U2021/04368

Rektor

Josefin Fernstad
Universitetsjurist
Rättssekretariatet, Rektors kansli

Regeringskansliet
(Utbildningsdepartementet)

Yttrande över betänkandet *Belastningsregisterkontroll och avskiljande av studenter (SOU 2021:83)*

Stockholms universitet har av Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) anmodats att inkomma med synpunkter på betänkandet *Belastningsregisterkontroll och avskiljande av studenter* (SOU 2021:83). Universitetet tillstyrker betänkandets förslag och har några synpunkter och kommentarer avseende enskilda delar i betänkandet, vilka redovisas i det följande.

1. En proportionerlig belastningsregisterkontroll (avsnitt 10.4)

Stockholms universitet bedömer att det är svårt att av utredningens resonemang förstå huruvida den anser att behandlingen kan grunda sig på 6.1 c eller 6.1 e, alternativt båda, i dataskyddsförordningen. För båda dessa behandlingsgrunder gäller dock att 6.3 andra stycket föreskriver att ”... *medlemsstaternas nationella rätt ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas.*” Även om utredningen i delar diskuterar olika skyddsintressen så kan det konstateras att den inte kommer till någon slutsats i frågan om huruvida införandet av belastningsregisterkontroll är proportionerligt i förhållande till de enskilda vars uppgifter behandlas. Universitetet efterfrågar därför en tydligare beskrivning av hur kravet på proportionalitet tillgodoses när det gäller förslaget om belastningsregisterkontroll i samband med antagning.

2. Det finns skäl att införa belastningsregisterkontroll i samband med antagning till vissa högskoleutbildningar (avsnitt 11.2)

Stockholms universitet instämmer i utredningens bedömning att det finns tillräckligt starka skyddsintressen i samband med antagning till vissa högskoleutbildningar, som leder till yrken inom skola eller hälso- och sjukvård, vilket motiverar införandet av belastningsregisterkontroll inför antagning till utbildningarna. Universitetet anser vidare att det är en rimlig reglering att personer som inte kan genomföra hela utbildningen, alternativt inte erhålla legitimation eller anställning efter slutförd utbildning, inte heller bör antas. Införande av belastningsregisterkontroll i samband med antagning innebär också att andra behöriga sökande kan erbjudas en plats istället, vilket universitetet anser är önskvärt.

3. Ett enkelt och välfungerande system (avsnitt 11.3)

Stockholms universitet anser att det är viktigt att det klargörs vem som ska göra registerkontrollen av de antagna studenterna och när i tiden kontrollen ska ske. Universitetet vill gärna lyfta fram det faktum att sökande kan bli antagna i olika skeden och i olika sammanhang. Det bör klargöras hur registerkontroll ska göras för sökande som blir reservantagna vid institutionernas reservantagning, alltså efter ordinarie urval. Vidare är det viktigt att det klargörs hur registerkontroll ska göras av sökande som blir antagna med så kallad sen anmälan där antagningen visserligen görs via NyA, men där antagningsbesluten fattas löpande. En möjlig lösning skulle kunna vara att en funktionalitet byggs in i antagningsystemet NyA, med löpande provningar dygnsvis. Det är viktigt att utreda hur registerkontroll ska göras vid antagning till senare del av program som sker direkt i Ladok efter beslut av den institution som ger den aktuella utbildningen.

Vidare är det väsentligt att det klargörs vilka konsekvenser registerkontrollen kan medföra för sökande som har rangordnat sökalternativ i sin anmälan på så sätt att lägre prioriterade sökalternativ blir takvärdesstrukna vid antagning till högre prioriterat sökalternativ. Det kan nämligen visa sig att det sökalternativ som antagningen avser är en utbildning där registerkontrollen inte tillåter att sökande kan påbörja sökt utbildning. Den sökande riskerar då att stå utan möjligheter att påbörja annan utbildning om denna har blivit struken i urvalet.

4. Avskiljande av studenter som visat sig uppenbart olämpliga (avsnitt 13.4)

Förslaget om en ny avskiljandegrund tar sikte på studentens klandervärda beteende. Stockholms universitet välkomnar förslaget och de möjligheter som den nya avskiljandegrunden skulle ge i förhållande till studenter, vilkas agerande inte når upp till de högt ställda kraven i 4 kap. 6 § högskolelagen (1992:1434), men som likväl har en påtagligt negativ inverkan på institutionernas förutsättningar att bedriva verksamhet.

Betänkandet lyfter återkommande fram att det särskilt är det klandervärda beteendets negativa konsekvenser för andra studenter och deras rätt till utbildning som motiverar införandet av en ny avskiljandegrund. Sådana beteenden kan emellertid, till exempel när de riktar sig mot den administrativa personalen, även medföra omfattande verksamhetshindrande konsekvenser, men utan att övriga studenter märker av det. Detsamma gäller även när det klandervärda beteendet riktar sig mot studentens individuella handledare för en uppsats eller examensarbete. Även i dessa fall kan det finnas berättigade intressen av att kunna avskilja studenten från utbildningen, men då med hänvisning till universitetets ansvar för personalens arbetsmiljö, snarare än till medstudenternas rätt till utbildning. Universitetet vill därför betona vikten av att i motiven tydligt framhålla att också dessa fall är avsedda att omfattas av det nya lagrummet.

Universitetet bedömer att förslaget gällande den nya avskiljandegrunden skulle öka tryggheten för både studenter och lärare (men även annan personal på lärosätet med studentkontakter som t.ex. bibliotekspersonal). Om ett disciplinärt förfarande på sikt kan leda till ett avskiljande när det gäller återkommande allvarliga förseelser vad gäller trakasserier och störande beteende bedömer universitetet att anmälningsbenägenheten sannolikt kommer att öka för dessa typer av förseelser, vilket i sig är viktigt för att kunna vidta åtgärder men också för att synliggöra omfattningen av förseelserna. Universitetet anser vidare att det är positivt att betänkandet

lyfter fram sammanhang som är kopplade till studierna och att det tydliggörs att det inte bara handlar om en direkt koppling till fysiska undervisningslokaler utan att förslaget t.ex. även omfattar elektronisk kommunikation mellan studenter.

Att avskilja en student från utbildningen utgör ett ingripande beslut och en förhållandevis långtgående begränsning i rätten till utbildning. Ett sådant beslut måste därför fattas med stor försiktighet och endast när mindre ingripande alternativ inte bedöms vara tillräckliga. I det presenterade förslaget redovisas tydligt de rättsliga ramar som lärosätena behöver förhålla sig till, liksom de intresseavvägningar som ska göras inför ett beslut om avskiljande. Stockholms universitet bedömer att förslaget presenterar en rimlig avvägning mellan konkurrerande intressen och ställer sig bakom den föreslagna regleringen.

5. Disciplinära åtgärder (avsnitt 13.8)

Universitetet anser att betänkandets förslag, om att disciplinära åtgärder ska kunna vidtas mot studenter som utsätter en annan student eller arbetstagare vid lärosätet för trakasserier oavsett om dessa har samband med någon diskrimineringsgrund eller inte, har ett viktigt symbolvärde. Att på detta sätt klargöra att inga former av trakasserier är tillåtna är ett viktigt ställningstagande. Universitetet bedömer dock att förslaget inte kommer att få en särskilt stor praktisk betydelse eftersom trakasserier som inte är kopplade till någon diskrimineringsgrund vanligtvis istället bedöms som störande beteende, i enlighet med 10 kap. 1 § p. 2 högskoleförordningen (1993:100). Universitetet anser likväl att förslaget är bra och bör genomföras med hänvisning till ovannämnda symbolvärde.

6. Kommentarer rörande dataskydd

Avseende dataskydd så bedömer universitetet att de föreslagna ändringarna ger ett tillfredsställande rättsligt stöd för behandlingar av uppgifterna i det föreslagna syftet. Behandling av uppgifter som omfattas av artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning ställer stora krav på både säkerhet och sekretess inom verksamheten. Det finns därför skäl att anta att förslaget kommer att öka kraven på teknisk och organisatorisk säkerhet hos lärosätena, för de verksamheter som kommer att handha dessa uppgifter.

Detta beslut är fattat av rektor, professor Astrid Söderbergh Widding, i närvaro av prorektor, professor Clas Hättestrand, och universitetsdirektör Åsa Borin. Studeranderepresentanter har informerats och haft tillfälle att yttra sig. Övrig närvarande har varit Rikard Skårfors, Ledningssekretariatet (protokollförare). Yttrandet har beretts vid Rektors kansli baserat på synpunkter från Områdesnämnderna för humanvetenskap och naturvetenskap, Studentavdelningen, dataskyddsombudet, samordnaren för disciplinärenden och Stockholms universitets studentkår. Föredragande i ärendet har varit universitetsjurist Josefin Fernstad.